

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

ЛЕКЦІЯ №3

Огляд концепцій обдарованості

Ведучий лекції Піонтковський-Вихватень Богдан, психолог ЦДПОУМ, кандидат педагогічних наук.

05.11.2021

Можна сказати, що сучасною слід вважати ту концепцію, яку продовжують обговорювати дослідники та використовувати на практиці незалежно від того, як давно вона була створена.

ОБДАРОВАНІСТЬ ЯК ЯКІСНЕ СПОЛУЧЕННЯ ЗДІБНОСТЕЙ

$$\text{ЗДІБНІСТЬ} = \frac{\text{продуктивність}}{\text{"ціна"}}$$

$$\text{ЗДІБНІСТЬ} = \frac{\text{успішність}}{\text{складність}}$$

Ключова ідея Бориса Михайловича Теплова полягає в наступному: обдарованість – це «...якісно своєрідне поєднання здібностей, від якого залежить можливість досягнення більшого чи меншого успіху у виконанні тієї чи іншої діяльності».

Б. М. Теплов

Одна з найважливіших ідей концепції – ідея можливості компенсації одних здібностей іншими.

Не можна говорити про обдарованість взагалі, можна говорити лише про обдарованість щодо певного виду діяльності.

МОДЕЛЬ «СТРУКТУРА ІНТЕЛЕКТУ»

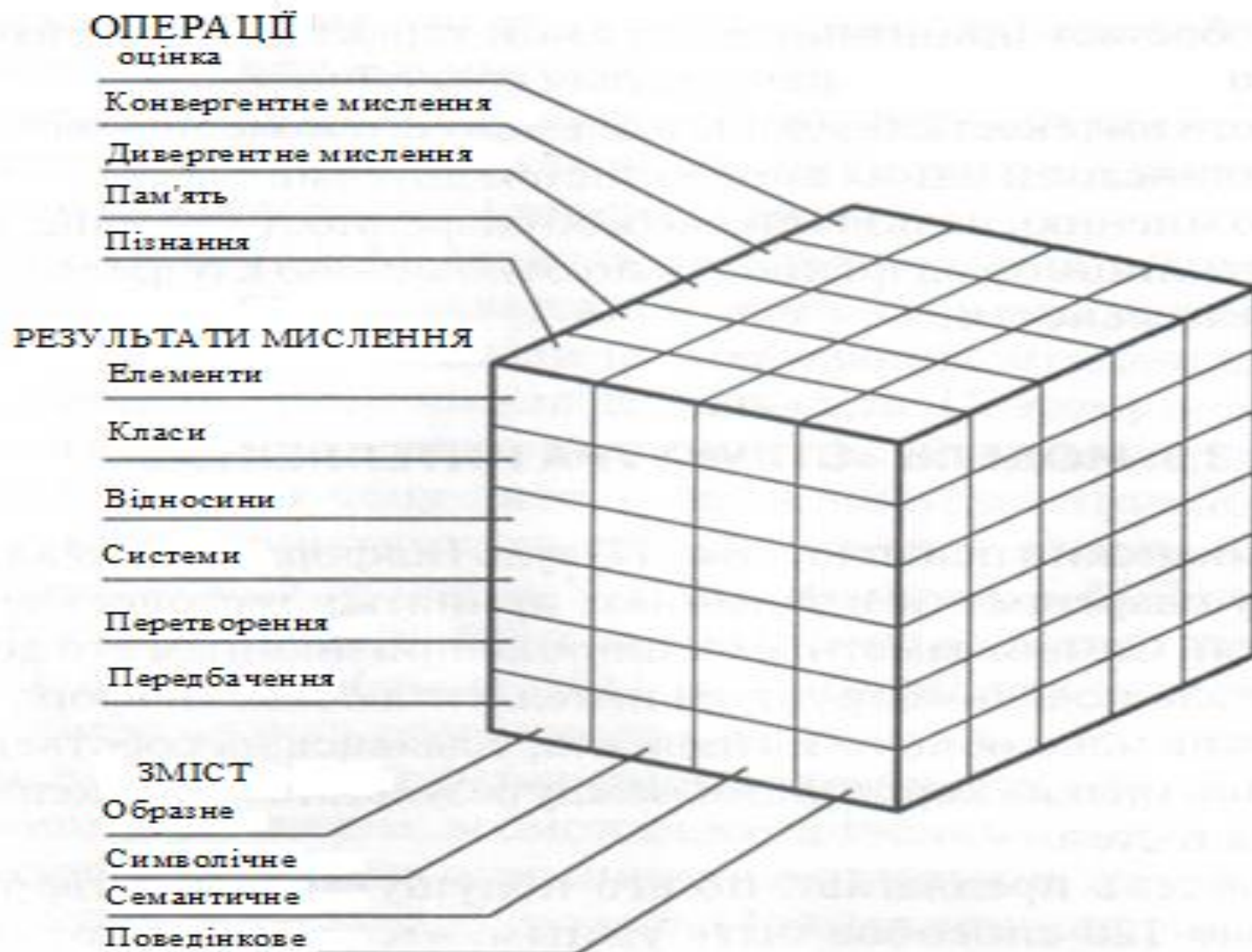
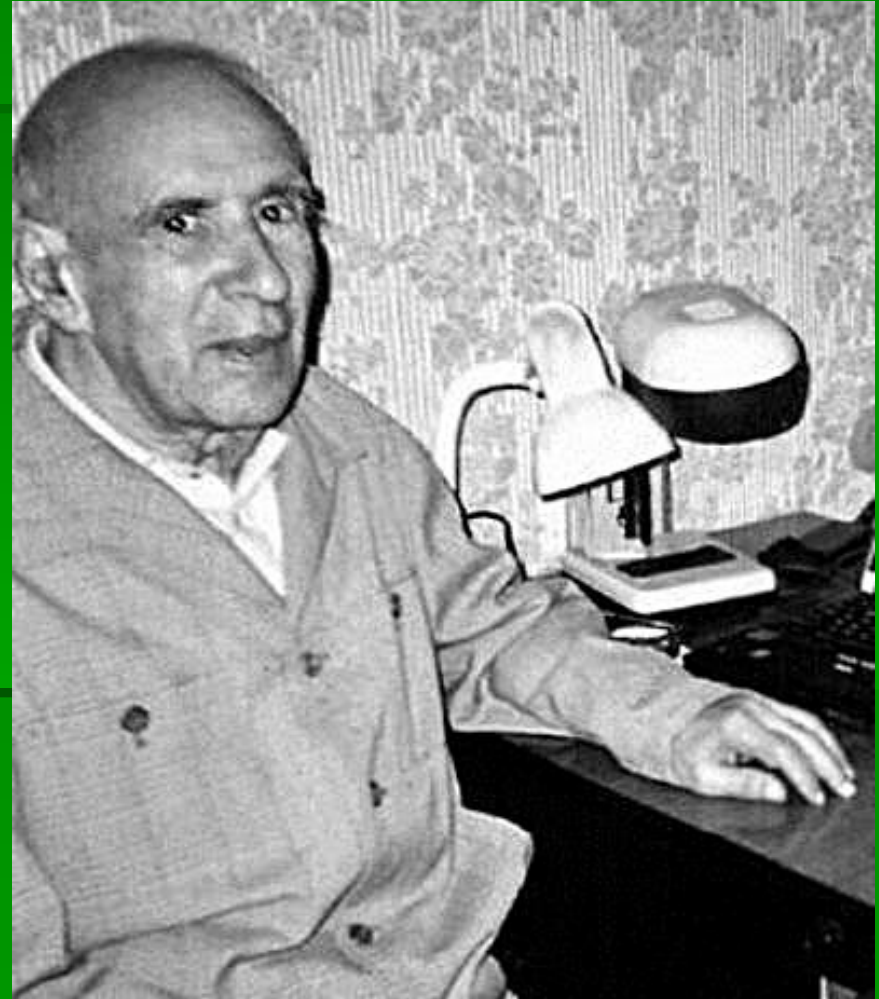

Рис. 1. Модель "Структура інтелекту" Дж. Гілфорда

ВІКОВА ОБДАРОВАНІСТЬ

Основними ознаками обдарованості, що виявляється у роки шкільного дитинства, Лейтес Н. С. вважає:

- Підвищену сприйнятливість до навчання;
- Швидший темп просування;
- Більш виражені творчі прояви.

Лейтес Н. С.

Вільям Штерн

Особлива увага приділяється вивченню розумової обдарованості як інтегральної особистісної характеристики з погляду психофізіологічних засад індивідуальних відмінностей.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА І ТВОРЧА ОБДАРОВАНІСТЬ

У концепції творчої обдарованості Еміля Торренса присутня тріада:

- творчі здібності;
- творчі вміння;
- творча мотивація.

Основні позиції проблеми співвідношення інтелекту та креативності

- перша – відмова, від будь-якого поділу функцій.
- друга будується на твердженні, що між інтелектом та креативністю існують «порогові» відносини.
- третя – інтелект та креативність – незалежні, ортогональні здібності.

В. М. Дружинін

КОНЦЕПЦІЇ ТВОРЧОЇ ОБДАРОВАНОСТІ

О. М. Матюшкін

- а) Домінуюча роль пізнавальної мотивації;
- б) Дослідницька, творча активність, що виявляється у виявленні нового, у постановці та вирішенні проблем;
- в) Можливості досягнення оригінальних рішень;
- г) Можливості прогнозування та передбачення;
- д) Здатність до створення ідеальних еталонів, які забезпечують високі естетичні, моральні, інтелектуальні оцінки.

Процес творчості можливий за наявності трьох інтелектуальних здібностей: синтетичної здатності бачити проблеми в новому світлі та уникати звичного способу мислення; аналітичної здібності, що дозволяє оцінити, які ідеї варті того, щоб за них братися і їх розробляти, а які – ні; практично-контекстуальні здібності – переконувати інших у цінності ідеї.

Роберт Стернберг

МОДЕЛЬ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

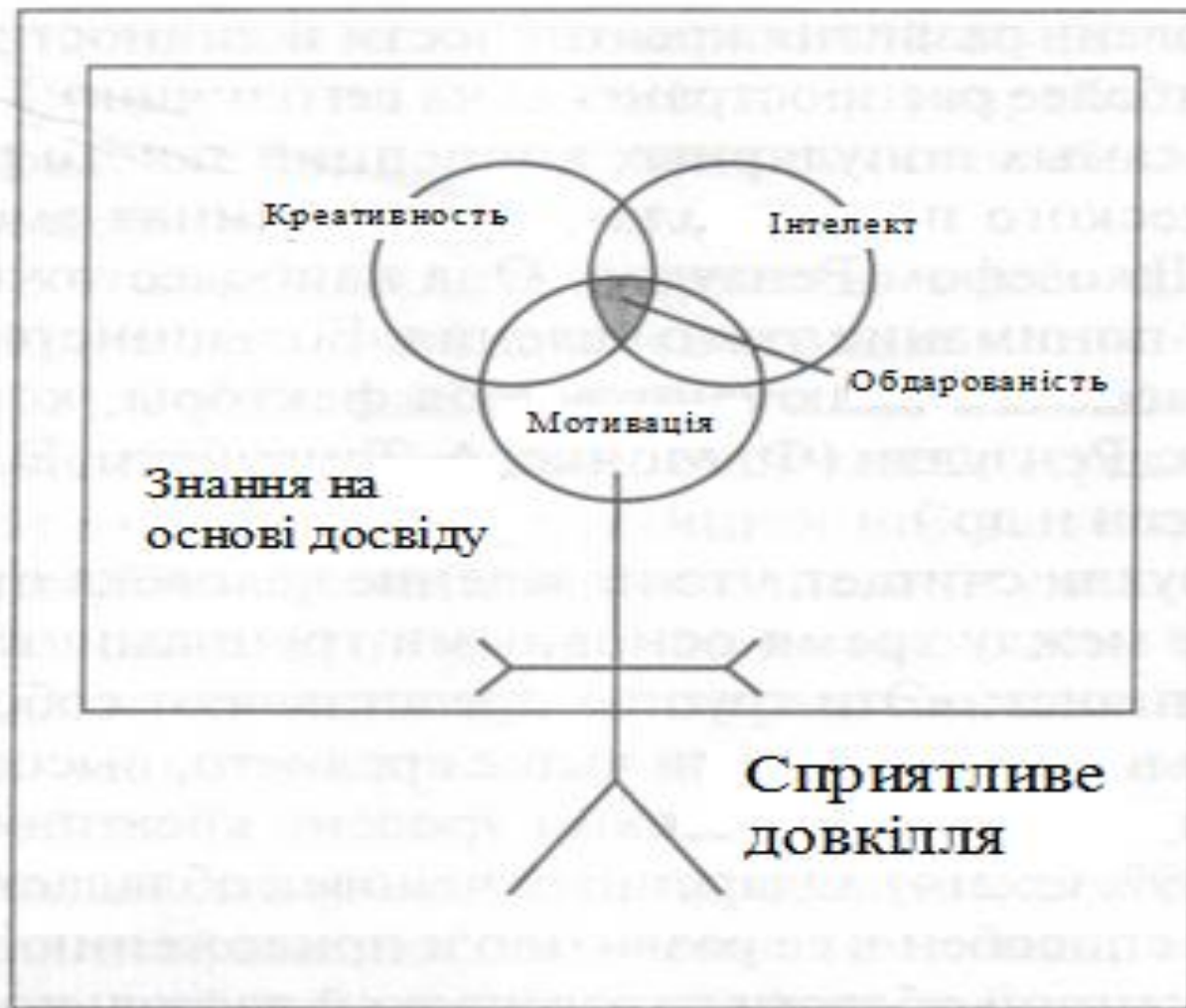
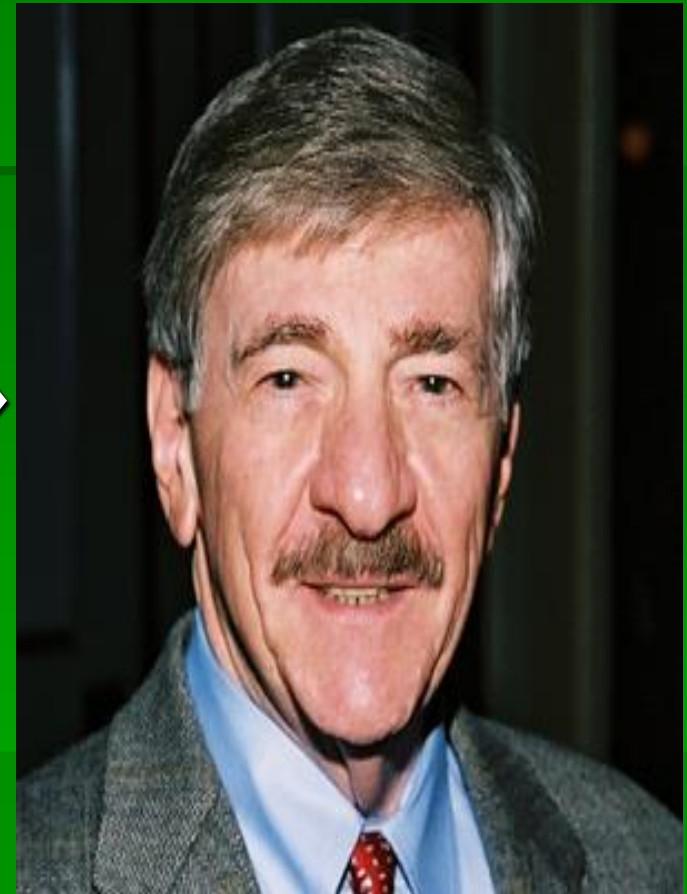

Рис. 3. Модель людського потенціалу Дж. Рензуллі

Дж. Рензулі пропонує використовувати прикметник «обдарований» не як констатацію факту, а як характеристику розвитку.

Дж. Рензулі

РОЗВИТОК ІДЕЇ ПОТЕНЦІАЛУ

Франц Монкс

Рис. 4. Модель обдарованості Ф. Монкса

За своєю теоретичною спрямованістю модель Еміля Торренса ближча до розуміння обдарованості як інтегративного явища.

ОБДАРОВАНІСТЬ ЯК ПРОЯВ СВОЄРІДНОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО МЕНТАЛЬНОГО ДОСВІДУ

Три структурні рівні
організації ментального
досвіду:

- КОГНІТИВНИЙ ДОСВІД;
- МЕТАКОГНІТИВНИЙ ДОСВІД;
- ІНТЕНЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД

М. О. Холодна

ОДНОФАКТОРНІ ТА БАГАТОФАКТОРНІ МОДЕЛІ ОБДАРНОСТІ

Говард Гарднер пропонує виділяти сім видів інтелекту:—

- лінгвістичний інтелект;
- музичний інтелект;
- логіко-математичний інтелект;
- просторовий інтелект;
- тілесно-кінестетичний інтелект;
- особисті інтелекти: внутрішньо персональний і
- зовнішньо персональний.

Говард Гарднер

МЮНХЕНСЬКА МОДЕЛЬ ОБДАРНОСТІ

Рис. 5. Мюнхенська модель обдарованості К. Хеллера

ОБДАРОВАНІСТЬ ЯК ДИНАМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ

- фактор «G», чи загальні здібності;
- спеціальні здібності у конкретній області;
- спеціальні характеристики неінтелектуального характеру, які підходять для конкретної галузі спеціальних здібностей (особистісні, вольові);
- стимулююче оточення, що відповідає розвитку цих здібностей (сім'я, школа та ін.);
- випадкові чинники (опинитися у потрібному місці у потрібний час).

Абрам Танненбаум

ДИНАМІЧНА КОНЦЕПЦІЯ ОБДАРНОСТІ

До теорії обдарованості
Юлія Давидівна
пропонує включити
поняття:

- «перешкоди»,
- «мети»,
- «компенсацію».

Ю. Д. Бабаєва

ПРОДУКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАГАЛЬНІ ЗДІБНОСТІ

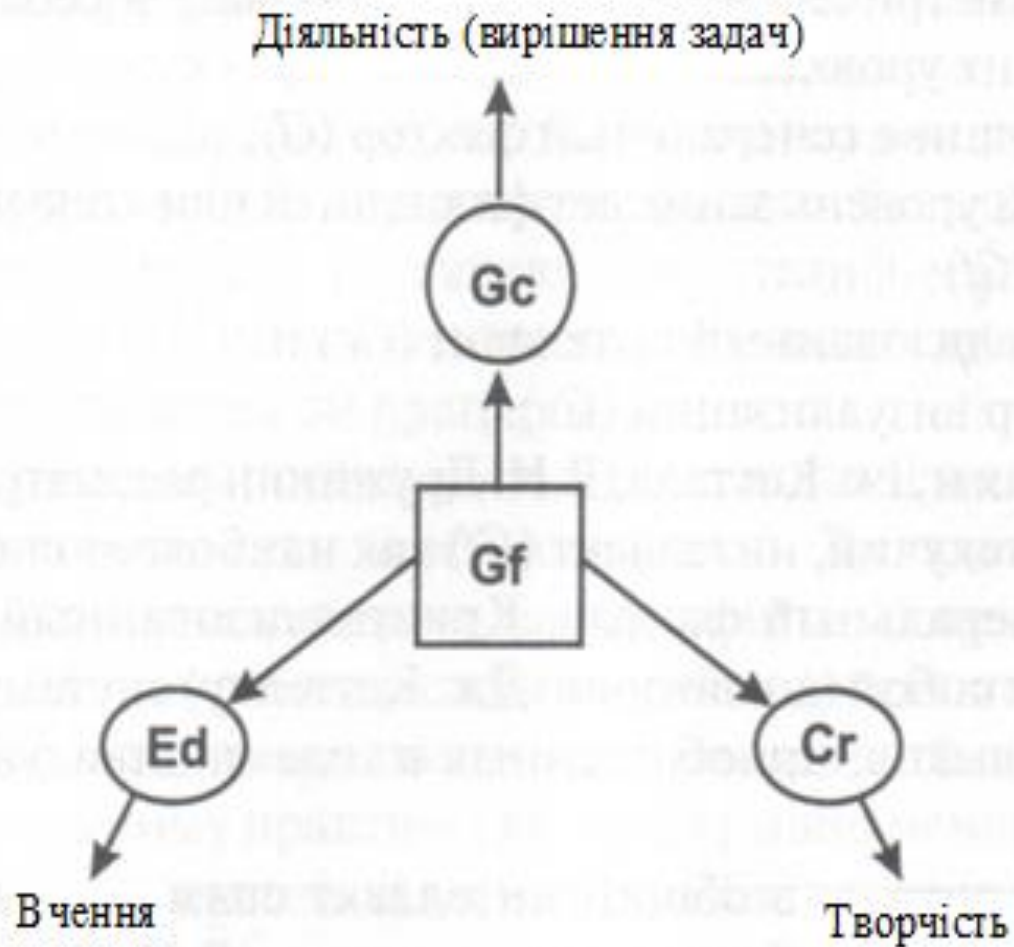

Рис. 6. Зв'язок загальних здібностей ей та сфер людської активності

Навчальна успішність (N_i) підпорядковується наступній нерівності:

$$N(IQ) \leq N_i \leq N(IQ_i)$$

ОБДАРОВАНІСТЬ ТА ЗДІБНОСТІ

Обдарованість постає як інтегральний прояв здібностей у конкретній діяльності. Інтелект, на думку В. Д. Шадрікова, можна визначити як інтегральний прояв здібностей, знань, умінь та навичок.

В. Д. Шадріков

СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНА ТЕОРІЯ ІНТЕЛЕКТУ

У рамках традиційних підходів, як відомо, суперечка йде про те, чи тести інтелекту є адекватними предикторами реальних життєвих досягнень.

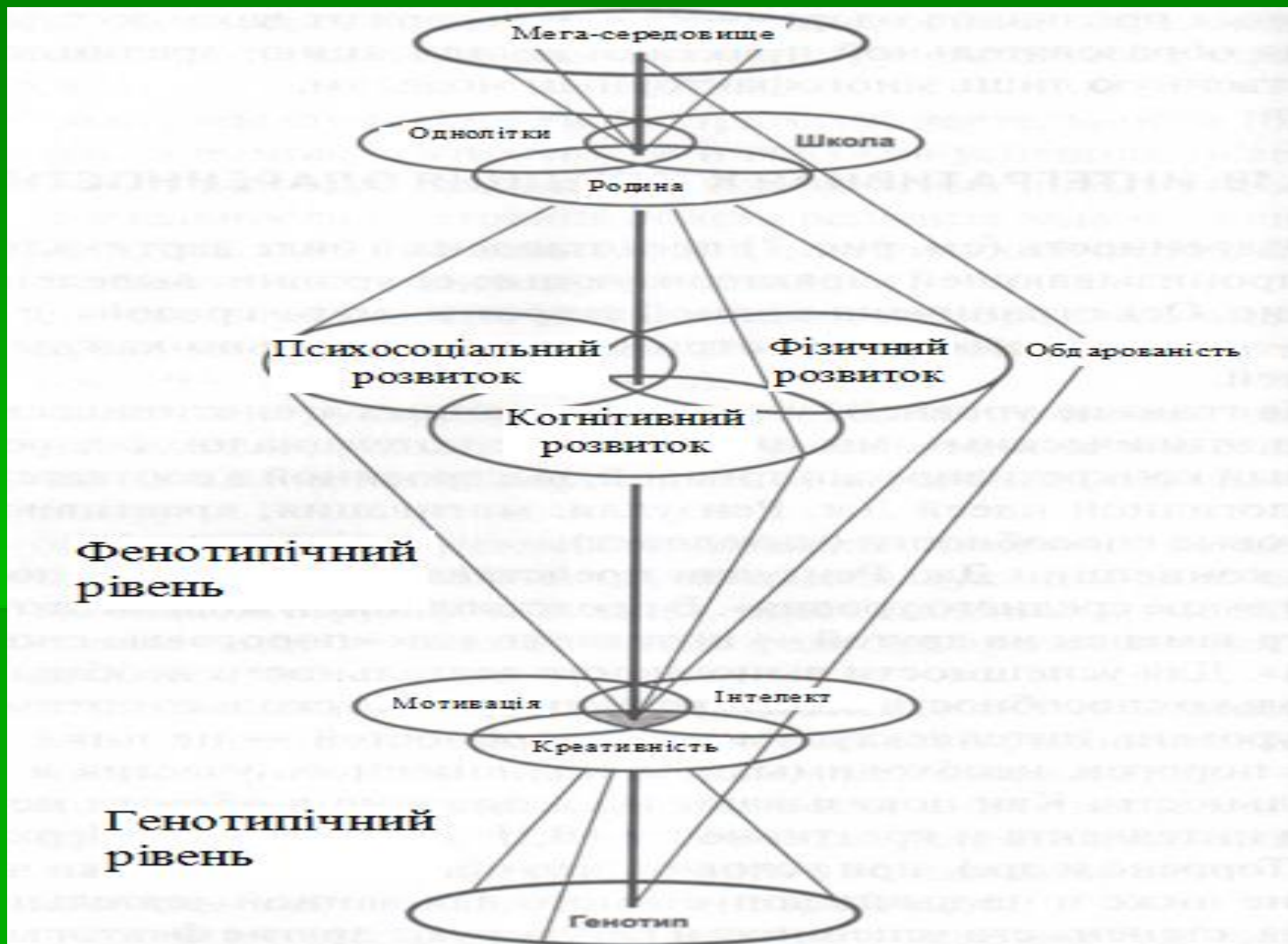
Д. В. Ушаков

«РОБОЧА КОНЦЕПЦІЯ ОБДАРОВАНОСТІ»

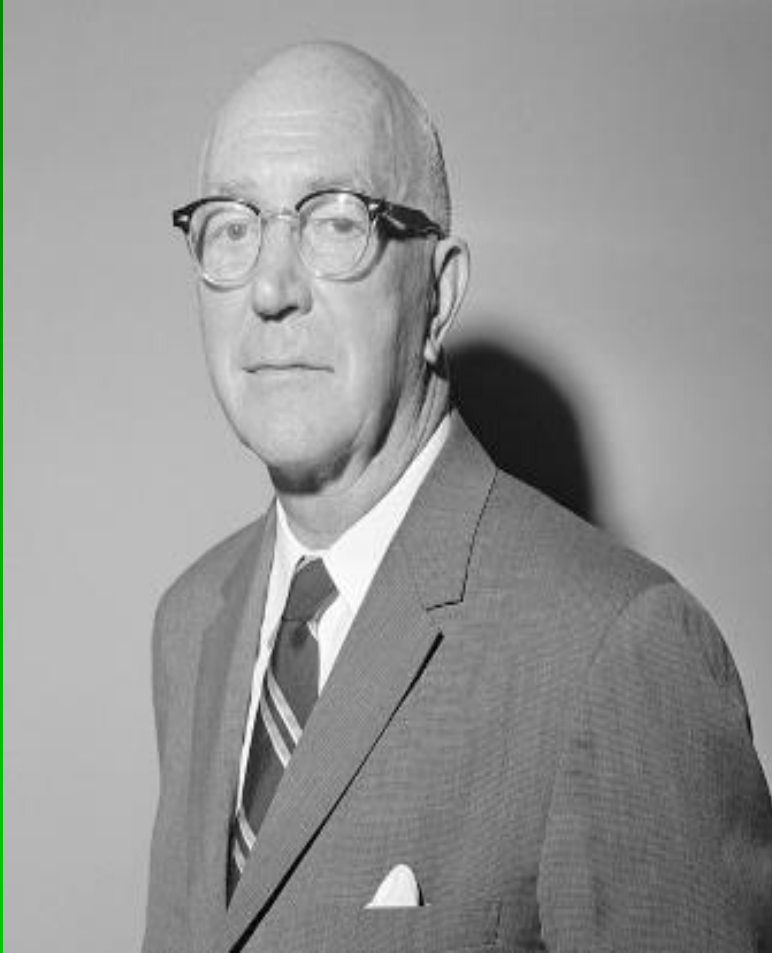
«Обдарованість - це системна, якість психіки, що розвивається протягом життя, яка визначає можливість досягнення людиною більш високих (незвичайних, непересічних) результатів в одному або кількох видах діяльності в порівнянні з іншими людьми».

ІНТЕГРАТИВНА КОНЦЕПЦІЯ ОБДАРОВАНОСТІ

Мотивація

Гордон Олпорт

1. Мотиви, закладені у діяльності.
2. Мотиви, пов'язані з непрямим продуктом діяльності.

Креативність

- Продуктивність чи «швидкість» мислення;
- Оригінальність мислення;
- Гнучкість мислення;
- «Розробленість» (здатність розробляти ідею).

ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ЗДІБНОСТІ (ІНТЕЛЕКТ) ВИЩЕ ЗА СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ

Узагальнюючи вищесказане, зазначимо, що положення про константність обдарованості, яке розділялося більшістю вчених першої половини ХХ століття, наразі доповнено уявленням про те, що вона має певну пластичність і є динамічною характеристикою особистості.

Обдарованість слід розглядати як взаємодію між трьома основними групами якостей: мотивація, загальні або спеціальні здібності та креативність.

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ
запрошує

- Наступна лекція №4 з циклу «Про обдарованість від А до Я» 26.11.2021
- Запрошуємо на лекцію №2 з Логіки «Логічні прийоми» 19.11.2021

<https://cutt.ly/3vsVF2W> YouTube канал Інституту розвитку освіти

Запрошую у Online Психологічний інформаційно-консультаційний центр «ПТАХ»

<https://cutt.ly/amawRn4>

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Website: <https://nau.edu.ua/>

Facebook: <https://www.facebook.com/nauofficial>

ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Website: <http://iro.nau.edu.ua/>

E-mail: iro@npp.nau.edu.ua

тел.: (044) 406-72-02; 406-72-09

ЦЕНТР ДОПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ
ТА ОБДАРОВАНОЇ
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

корпус 8а, кім. 609а, 609

тел.: (044) 406-73-16, 406-68-47, 406-74-15

e-mail: center.dp@nau.edu.ua, odarovana@nau.edu.ua

Address: 03058 м. Київ, пр. Любомира Гузара, 1, корпус 8а